

BİBLİYOGRAFYA :

Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn* (nşr. İbnül-emîn Mahmud Kemâl), İstanbul 1928, s. 285; Soyulcuzâde Mehmed Necîb, *Devhatü'l-küttâb* (nşr. Kilisli Muallim Rifat), İstanbul 1942, s. 97; R. Ekrem Koçu, "Abdullah (Bezirgânzâde)", *İst. A*, I, 30.



MUHİTTİN SERİN

ABDULLAH EFENDİ, Dürriizâde

(bk. DÜRRİZÂDE ABDULLAH EFENDİ).

ABDULLAH EFENDİ, Ebezâde

(ö. 1126/1714)

Osmanlı şeyhülislâmı.

Kadı Mustafa Efendi'nin oğludur. Annesi, Lehistan seferi sırasında Balçık kasabasında IV. Mehmed'in bir çocuğunun doğumuna ebelik ettiğinden "Ebezâde" lakabıyla meşhur olmuştur. Tahsilini tamamladıktan sonra çeşitli medreselerde müderrislik yaptı; daha sonra kadılık mesleğine geçerek 1685-1695 yılları arasında sırasıyla Mısır, Edirne ve Mekke kadılıklarında bulundu. 1695'te Anadolu kazaskeri, kısa bir mâzuliyetten sonra Rumeli kazaskeri oldu. 1698'de azledilirse de Enderun halkının tavassutuyla teâmüle aykırı olarak, doğrudan padişahın hatt-ı hümayunu ile tekrar Rumeli kazaskerliğine getirildi. Bir yıllık süre sonunda kazaskerliğinin yeniden uzatılması için Enderun halkı ricada bulunduysa da Şeyhülislâm Feyzullah Efendi kendisine rakip gördüğü Ebezâde'yi Maraş kadılığına tayin ettirdi; ancak buraya gitmeyince Kıbrıs'a sürüldü. III. Ahmed padişah olmadan önce Bursa'da oturmasına izin verilmişti. Fakat o, Eskişehir'e geldiğinde yeni padişahın tahta çıktığını ve Şeyhülislâm Feyzullah Efendi'nin azledildiğini öğrendi. Bunun üzerine Bursa yerine İstanbul'a gitti; padişahın izni olmadan İstanbul'a gelmesi hoş karşılanmadıysa da affedilerek burada kalmasına izin verildi. 1705'te tekrar Rumeli kazaskerliğine, 25 Ocak 1708'de de Sâdık Efendi'nin yerine şeyhülislâmlığa tayin edildi. Bu görevde iki buçuk yıl kadar kalan Ebezâde 16 Temmuz 1710'da azledildi. 13 Şubat 1712'de, yerine geçen Abdullah Efendi'nin vefatı üzerine ikinci defa şeyhülislâmlığa getirildi.

Ebezâde Abdullah Efendi, Osmanlı ülkesine sığınan Demirbaş Şarî'nin memleketine gönderilmesi için Rusya ile yapılan anlaşmada bulunmuş, bu durumu

görüşmek üzere yapılan toplantıda müteci kralın memleketine gönderilmesini, gitmediği takdirde Dimetoka'da ikamete mecbur edilmesini istemişti; hatta bu yolda vezîriâzama da tesir etmişti. Şeyhülislâmın bu tutumunu misafirperverliğe aykırı bulan İstanbul halkı, aleyhinde konuşmalar yapmaya başlayınca, bunların önünü almak için Ebezâde 14 Mart 1713'te azledilerek şeyhülislâmlık Atâullah Efendi'ye verildi. Azlinden sonra Rumelihisarı'ndaki yalısına çekilen Ebezâde'nin kendisini ziyarete gelenlere devlet büyüklerini çekistirmesi sadrazamla şeyhülislâmı kızdırdı ve bu yüzden 1714'te Trabzon'a sürgün edildi. Trabzon'a gitmek üzere fırtınalı bir günde yola çıkan Abdullah Efendi, bindiği geminin Karasu önlerinde batması üzerine boğularak öldü.

BİBLİYOGRAFYA :

Şeyhî, *Vekâyiü'l-fuzalâ*, Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 2362, II, vr. 182^a-183^a; Râşid, *Târih*, İstanbul 1282, II, 302; III, 376; IV, 4; *Devhatü'l-meşâyiḥ maa zeyl*, s. 80-81; *İlmiyye Salnâmesi*, s. 499-500; *Sicil-i Osmani*, III, 371-372; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, IV/2, s. 458-459.



MEHMET İPŞİRLİ

Şeyhülislâm Ebezâde Abdullah Efendi'nin kadılık tevdihi hakkında telif yazısı (BA, et-Tevcihat nr. 2664)



ABDULLAH EFENDİ, Hastazâde

(ö. 1159/1746)

Zâkirbaşı ve mûsikişinas.

Kaynaklarda doğum yeri ve öğrenimi hakkında bilgi bulunmamakla beraber hayatının büyük bir kısmını Bursa'da geçirdiği bilinmektedir. Burada, Halvetiyye tarikatına mensup Şeyh Ahmed Gazzî Tekkesi'ne devam etmiş, güzel sesi ve zikir meclisini idare etme kabiliyetiyle dikkati çekerek bir müddet sonra tekkenin zâkirbaşılığına getirilmiştir. Aynı tekkede çocuklara hocalık da yapmıştır. Bursa'da öldü ve Pınarbaşı Mezarlığı'na defnedildi.

Abdullah Efendi'nin kuvvetli bir mûsiki bilgisine sahip olduğu rivayet edilir; ancak bestekârlığı veya din dışı mûsiki icracılığı konusunda herhangi bir kayda rastlanmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmed Râşid, *Zübdetü'l-vekâyi*, Millet Ktp., nr. T 89, vr. 329^b-330^a; Gazzizâde Abdülatîf, *Hulâsatü'l-vefeyât*, Millet Ktp., nr. T 906, vr. 29^a; S. Nûhret Ergun, *Antoloji*, İstanbul 1942, I, 158.



NURİ ÖZCAN

ABDULLAH EFENDİ, Hâşimîzâde

(ö. 1144/1731)

Türk hattatı.

İstanbul'da doğdu. Babası İmrahor Camii İmamı Seyyid Hasan el-Hâşimî'dir. Anne ve baba tarafından nesebi Hz. Peygamber'e kadar varır. Hâfızlığını ve tahsilini bitirdikten sonra, babasının görev yaptığı camiye imam oldu ve bu vazifeyi ömrünün sonuna kadar sürdürdü. Abdullah Efendi aynı zamanda Halvetiyye tarikatı şeyhlerinden Seyyid Hüseyin Efendi'ye intisap etmişti.

Hat derslerini önce babasından, daha sonra meşhur hattat Hâfız Osman'dan meşkederek *aklâm-ı sitte**de mükemmel bir seviyeye erişti ve kırk ay gibi kısa bir zamanda icâzet aldı (1098/1686-87). Süratli yazı yazmasıyla meşhurdur. Kaynakların bildirdiğine göre altmış üç yaşlarında vefat etmiş ve Eyüp'te Şah Sultan Camii karşısındaki mezarlığa, ebeveyninin yanına defnedilmiştir.

Abdullah Efendi, birçok defa III. Ahmed'in ihsan ve iltifatına mazhar oldu. Bu sebeple Sakazâde Mustafa Efendi'den boşalan Sarây-ı Cedid hat hocalı-